

El Programa Europa vol ser un fòrum per al pensament crític respecte de la construcció europea, des d'una clara aposta europeïsta. Es proposa avaluar el procés d'integració i d'ampliació de la Unió Europea, i la relació entre aquest procés integrador i les dinàmiques pròpies de les grans potències mundials (en especial, els Estats Units), les altres institucions internacionals d'àmbit europeu (el Consell d'Europa, l'OTAN, l'OSCE), les polítiques exteriors dels Estats Membres i les activitats internacionals dels actors governamentals subestatsals. El programa vol també analitzar el paper de la UE en l'espai geogràfic europeu, en particular al sud-est d'Europa i Rússia.

El Programa Europa vol contribuir des de Catalunya i Espanya a enfortir els processos de reforma i acostament a la Unió Europea dels països europeus no comunitaris, i fomentar un millor coneixement d'aquesta regió a casa nostra. També es volen afavorir els contactes directes, estimular la investigació i establir intercanvis tant puntuals com permanents amb actors del centre i de l'est d'Europa per tal de consolidar Barcelona com un espai privilegiat de reflexió en aquest àmbit dins del context espanyol, contribuint a crear una opinió pròpia i informada.

LÍNIES DE TREBALL

El procés d'integració europea; Les relacions exteriors de la UE • Ampliació i política de veïnatge • Els actors subestatsals en el nou context europeu • Fòrums bilaterals

Coordinador del Programa
Jordi Vaquer

- **EL PROCÉS D'INTEGRACIÓ EUROPEA: QUINA EUROPA VOLEM?**

Tot i que durant l'any 2007 ha superat l'*impasse* constitucional, la Unió Europea manté obert el debat sobre els seus objectius i la seva configuració institucional. Com es poden compatibilitzar les diferents visions del projecte de construcció europea defensades per diferents Estats Membres i sectors de la població? Quin paper poden tenir les geometries variables i cooperacions reforçades? Com es poden adaptar les polítiques comunes a la realitat d'una Europa de 27? Després de les dues ampliacions de 2004 i 2007, és imprescindible analitzar com es van creant grups de països que formen aliances *ad hoc* per interessos comuns en certs temes, i quines conseqüències tindrà això per a la governabilitat de la Unió. Alhora que s'estudia el debat intern de la Unió Europea, el Programa Europa segueix l'evolució de les altres institucions que conviuen en l'espai europeu, com ara l'OTAN, el Consell d'Europa i l'OSCE, i analitza la seva aportació al procés d'integració europea.

- **LES RELACIONS EXTERIORS DE LA UNIÓ EUROPEA, L'AMPLIACIÓ I LA POLÍTICA DE VEÏNATGE**

La PESC i la PESD encara no han completat una configuració institucional que els doni solidesa i continuïtat, tot i els avenços previstos en el Tractat de Lisboa. Tanmateix, les iniciatives europees, com, per exemple, les intervencions i missions militars desplegades per la UE (Bòsnia, Macedònia, Congo, Gaza), no s'aturen. Europa projecta el seu model únic d'integració regional i els seus valors, i alhora vol defensar els seus interessos: és compatible? La progressiva ampliació i, per tant, les perspectives d'adhesió, han demostrat esser un dels elements transformadors més importants de la UE en el seu entorn. La nova política de veïnatge intenta adaptar alguns dels elements de l'ampliació de més èxit i aplicar-los a nous veïns, que no són candidats. Fins a quin punt ho pot aconseguir? L'Observatori de Política Exterior Europea de l'IUEE ha incrementat aquest any la seva col·la-

boració amb el Programa Europa, essent un referent permanent en la investigació sobre aquestes qüestions. El Programa Europa ha adoptat, a més, un focus geogràfic: el sud-est i l'est d'Europa. Una regió que comença als Balcans i arriba a Turquia i Xipre, Ucraïna, Moldova, el Caucas i Rússia, i que concentra i exemplifica els reptes més importants per a les relacions exteriors de la Unió Europea. Ucraïna, en particular, ha centrat l'atenció del programa durant l'any 2007.

- **ELS ACTORS SUBESTATALS EN EL NOU CONTEXT EUROPEU**

Fa temps que els estats han perdut l'exclusiva d'operar en l'entorn internacional: empreses, institucions internacionals, organitzacions no governamentals i d'altres actors tenen un paper reconegut en l'esfera internacional. Els governs de les ciutats i regions han entrat de ple en aquesta esfera, i enlloc ho han fet amb tanta intensitat com a Europa. El procés de construcció europea ha creat oportunitats per a l'acció internacional dels governs subestats, que després han cercat nous àmbits d'activitat internacional. L'estudi d'aquests nous actors ens permet entendre una mica millor una governança de molts nivells, i molt més complexa que no un simple equilibri de forces entre estats. Barcelona, la seva província i Catalunya han estat pioneres en l'àmbit europeu i internacional en molts temes, i és per tant imprescindible que el CIDOB, que hi està situat, analitzi la seva contribució i la d'altres governs subestats a les relacions internacionals.

- **FÒRUMS BILATERALS**

La Fundació CIDOB coorganitza cada any les trobades del Fòrum de Diàleg Espanya-Itàlia (des de 1999, conjuntament amb AREL de Roma) i del Fòrum de Diàleg Espanya-França (des de 2006, conjuntament amb Veolia Environnement de París). Els Fòrums reuneixen una representació de diferents sectors de la societat civil (negoci, acadèmia, administració, professionals liberals, etc.) per tal de facilitar el debat sobre les grans qüestions

que afecten Espanya i Itàlia, i Espanya i França, respectivament. D'aquesta manera la Fundació CIDOB s'ha convertit en un referent en aquestes dues importantíssimes relacions bilaterals.

INVESTIGACIONS REALITZADES

- **CICLE SOBRE COORDINACIÓ I COL·LABORACIÓ ENTRE COMUNITATS AUTÒNOMES I GOVERN CENTRAL EN MATÈRIA D'ACCIÓ EXTERIOR**

Jordi Vaquer, Fundació CIDOB; **Vicente Palacio**, Opex; **José Ignacio Molina**, Opex.

L'Observatori de Política Exterior (Opex) de la Fundación Alternativas i el Programa Europa de la Fundació CIDOB han iniciat durant el 2007 un cicle que vol analitzar els àmbits de cooperació, competència, coordinació i suport mutu entre les comunitats autònomes i l'Administració central de l'Estat en matèria d'acció exterior. El cicle reuneix persones amb àmplia pràctica professional en aquest àmbit tant a l'Administració central de l'Estat com a les comunitats autònomes i experts en la matèria, en sessions a porta tancada, per tal de cercar fórmules específiques que permetin avançar en la configuració de nous mecanismes. Les reformes estatutàries autonòmiques són el punt de partida d'aquest treball, que es proposa avançar en els àmbits de política exterior general (tema del seminari de juny de 2007), cooperació al desenvolupament, participació en la política europea i política de regulació dels fluxes migratoris.

- **LES DIMENSIONS DE LA POLÍTICA EXTERIOR EUROPEA EN EL SEU VEÏNATGE**

Richard Gillespie, **Erika Harris** i **Lee Miles**, University of Liverpool. Participació de **Jordi Vaquer**, Fundació CIDOB.

Aquest projecte, impulsat des de la University of Liverpool, es proposa analitzar el concepte de *dimensionalitat* en la política exterior de la Unió

Europea a partir de l'estudi comparat de la dimensió nòrdica, la dimensió est i la dimensió sud (mediterrània) de la Unió Europea. La idea de dimensionalitat no es correspon amb la retòrica de la Comissió ni el marc institucional de la Unió Europea, però té una utilitat analítica, ja que permet copsar les diferències de percepcions i expectacions dels actors comunitaris quan tracten amb els seus socis de les perifèries nord, est i sud de la UE.

- **EU4SEAS: LA UNIÓ EUROPEA I EL MULTILATERALISME SUBREGIONAL A LES CONQUES MARÍTIMES D'EUROPA**

Jordi Vaquer, Fundació CIDOB.

Amb la participació del Centre for International Policy Studies (Kíev-Ucraïna), l'International Centre for Defence Studies (Tallinn-Estònia), el Centre for European Studies de la Universitat Tècnica de l'Orient Mitjà (Ankara-Turquia), la Conferència de Regions Perifèriques Marítimes (Rennes-França), l'Istituto Affari Internazionali (Roma-Itàlia) i la Universitat d'Islàndia.

El Programa Europa de la Fundació CIDOB ha impulsat el disseny d'un estudi a llarg termini que compara els efectes de les polítiques de la Unió Europea sobre la cooperació multilateral a les conques marítimes del Mediterrani, el Bàltic, el mar Negre i el mar Caspi. Aquest estudi multidisciplinari analitza aquests efectes en els camps de la política i la creació de seguretat, la política ambiental i marítima, la política d'energia i transports i les quatre llibertats (lliure circulació de persones, béns, serveis i capitals). El projecte està previst amb una durada de tres anys, i ha estat formulat inicialment com a proposta per al VII programa marc de recerca de la Comissió Europea.

SEMINARIS

• COMUNITATS AUTÒNOMES, GOVERN CENTRAL I POLÍTICA EXTERIOR

El tret de sortida d'un cicle de seminaris sobre els àmbits de coordinació i col·laboració entre comunitats autònomes i Govern central és aquest primer seminari dedicat a les qüestions generals d'acció exterior, com ara la signatura de tractats i acords, els viatges i missions oficials o la col·laboració de les comunitats autònomes amb el servei exterior de l'Estat. Professionals tant de l'Administració de l'Estat com de les comunitats autònomes analitzen, juntament amb experts, les novetats aportades pels nous estatuts d'autonomia aprovats així com les lliçons apreses en 20 anys de treball internacional de les comunitats autònomes. En aquesta primera sessió es proposen mesures destinades sobretot a incrementar la confiança i a regular processos sotmesos a incertesa, o fins i tot a l'arbitrarietat, amb especial èmfasi en la necessitat de reformar el servei diplomàtic.

Coordinadors

Jordi Vaquer, Fundació CIDOB, **Vicente Palacio** i **José Ignacio Molina**, Opex.

Comunitats autònomes, Govern central i política exterior
Ignacio Molina, Jordi Vaquer, Narcís Serra, Pere Portabella,
César Molina i Vicente Palacio

Participants

Alvaro Amann, assessor de la Lehendakaritza; **Susana Beltrán**, Universitat Autònoma de Barcelona; **Mikel Burzako**, director de Relacions Exteriors, Govern Basc; **Peio Caballero**, delegat del Govern Basc a Madrid; **Carles Casajoana**, director de Política Internacional de la Presidència del Govern; **César Colino**, investigador, Opex i UNED; **Noé Cornago**, Universidad del País Vasco; **Ion de la Riva**, ambaixador d'Espanya a l'Índia i exdirector general de Casa Àsia; **Cristina Elías**, assessora del Gabinet de la Secretaria d'Estat de Cooperació Territorial, Ministeri d'Administracions Públiques; **María Jesús García Morales**, Universitat Autònoma de Barcelona; **Caterina García Segura**, Universitat Pompeu Fabra; **Joaquim Llimona**, advocat, exsecretari de Relacions Exteriors de la Generalitat de Catalunya; **Carmen Marfil**, coordinadora de l'Agència Andaluza de Cooperación Internacional; **Albert Moreno**, assessor diplomàtic del president de la Generalitat de Catalunya; **Fernando Pérez Barreiro**, Instituto Galego de Análise e Documentación Internacional; **José María Pérez Medina**, subdirector general de Relacions de Col·laboració amb les Comunitats Autònomes, Ministeri d'Administracions Públiques; **Pere Portabella**, president de la Fundación Alternativas; **Anna Repullo**, coordinadora de la Secretaria per a la Unió Europea, Generalitat de Catalunya; **Salvador Robles**, subsecretari general tècnic, Ministeri d'Afers Exteriors i de Cooperació; **Eduard Roig**, assessor de la Presidència del Govern; **Agustín Ruiz**, Universidad de Granada; **Narcís Serra**, president, Fundació CIDOB; **Jordi Serret**, director del COPCA; **José María Vidal**, director general de Cooperació Autonòmica; **Carles Viver Pi-Sunyer**, director de l'Institut d'Estudis Autonòmics.

Col·laboren

l'Observatori de Política Exterior Espanyola (Opex) de la Fundación Alternativas i Ministeri d'Administracions Públiques.

27 de juny. Fundació CIDOB

• **LES DIMENSIONS DE LA SEURETAT EN LA POLÍTICA EUROPEA DE VEÏNATGE**

La Fundació CIDOB acull aquest seminari d'investigació sobre l'impacte de les polítiques de la UE sobre els països d'Europa Oriental i els de la conca mediterrània organitzat per l'Observatori de Política Exterior Europea. Aquest seminari forma part del projecte d'investigació EUPROX (coordinació, integració i europeització en la proximitat de la Unió Europea) de l'Observatori, i aborda temes crucials com la qüestió energètica, la gestió de conflictes o els afers de justícia i interior, incloent-hi les polítiques de visats i d'immigració. Es presenta el marc analític i es comproven els primers resultats de la seva aplicació sistemàticament des d'una perspectiva comparada entre polítiques i entre països (Marroc, Algèria, Turquia, Croàcia, Ucraïna, Rússia i Geòrgia).

Coordinació

Laia Mestres, Observatori de Política Exterior Europea, IUEE.

Participants

Liesbeth Aggestam, University of Cambridge; **Gemma Aubarell**, IEMed; **Esther Barbé**, Universitat Autònoma de Barcelona; **Andrei V. Bely**, Escola Superior d'Economia, Moscou;

Sergio Carrera, CEPS, Brussel·les; **Carmen Claudín**, Fundació CIDOB; **Carlos Closa**, Centro de Estudios Constitucionales, Madrid; **Oriol Costa**, Freie Universität de Berlín; **Jean F. Crombois**, American University in Bulgaria; **Anna Herranz**, IUEE; **Paul Isbell**, Real Instituto Elcano, Madrid; **Elisabeth Johansson-Nogués**, IUEE; **Benjamin Kienzle**, University of California, Berkeley; **Luis Francisco Martínez Montes**, Representació d'Espanya a l'OSCE; **Michal Natorski**, Universitat Autònoma de Barcelona; **José Luis Pardo**, Ministeri d'Afers Exteriors i de Cooperació; **Oleksandr Sushko**, Centre per la Pau, Reconversió i Política Exterior, Kíev; **Ferran Tarradellas**, portaveu del comissari europeu d'Energia; **José Ignacio Torreblanca**, European Council on Foreign Relations; **Sarah Wolf**, London School of Economics; **Esther Zapater**, Universitat Autònoma de Barcelona.

Col·laboren

Observatori de Política Exterior Europea de l'Institut Universitari d'Estudis Europeus, Institut Europeu de la Mediterrània i Programa Mediterrània de la Fundació CIDOB.

10 d'octubre. Fundació CIDOB

Les dimensions de la seguretat en la política europea de veïnatge

José Luis Pardo, Esther Barbé, Senén Florensa, Carmen Claudín, Francesc Morata, Ferran Tarradellas, Esther Zapater i Jordi Vaquer

• ESPANYA I UCRAÏNA, PERSPECTIVES DE COOPERACIÓ

Durant dos dies, els participants en aquest seminari, representants de diferents sectors (política, negocis, acadèmia, mitjans de comunicació) d'Ucraïna i d'Espanya debaten les perspectives de col·laboració bilateral. L'experiència espanyola de transició i en els grans debats com, per exemple, la Constitució o la descentralització política; la reforma de l'Administració pública central i local; la relació entre negocis i política; la visió compartida d'Europa des de posicions perifèriques i les relacions bilaterals en temes com la política de visats i d'immigració emergeixen com a principals línies de futur en aquesta cooperació, que es concreten en seminaris i activitats específiques tant a Espanya com a Ucraïna.

Coordinació

Carmen Claudín, Fundació CIDOB, i **Olga Shyumilo**, ICPS, Kíev.

Participants

Marta Angerri, directora de Programes del Cercle d'Economia; **Alexandre Blasi**, consultor, RJCE; **Josep M. Cervera**, director d'Internacionalització, Cambra de Comerç, Indústria i Navegació de Barcelona; **Maryna Cherenkova**, cap del Grup de

Treball sobre Responsabilitat Social Corporativa al Consell Regional de Donetsk; **Carmen Claudín**, directora adjunta, Fundació CIDOB; **Gemma Collantes**, investigadora postdoctoral de l'Institut Barcelona d'Estudis Internacionals (IBEI); **Anna Derevyanko**, directora executiva de l'European Business Association (EBA), Kíev; **Oksana Diakun**, primera secretària per a Afers Polítics, Ambaixada d'Ucraïna a Espanya; **Thomas Eymond-Laritz**, president de la Fundació Victor Pinchuk, Kíev; **Joaquim Fernández**, cap dels Programes de Cooperació de l'Escola d'Administració Pública de Catalunya; **Félix Flores**, periodista, *La Vanguardia*; **Pere Galí**, consultor, RJCE; **Javier Gil Catalina**, ambaixador d'Espanya a Ucraïna; **Mykhailo Gonchar**, director de programes d'energia de NOMOS, Sebastopol; **Eduardo Junco**, primer ambaixador d'Espanya a Ucraïna; **Alfredo Ingelmo**, Gas Natural; **Alexander Kallweit**, director de l'oficina de la Friedrich-Ebert-Stiftung a Madrid; **Yurii Klymenko**, cònsol general d'Ucraïna a Barcelona; **Joaquim Llimona**, president del Consell Català del Moviment Europeu; **Orysia Lutsevych**, directora executiva de l'Open Ukraine Foundation, Kíev; **Mariano Marzo**, catedràtic d'Estatigrafia, Universitat de Barcelona; **Rosa Massagué**, perio-

Espanya i Ucraïna, perspectives de cooperació

Miquel Roca Junyent, Carmen Claudín, Josep Piqué, Narcís Serra, Olena Zerkal i Eduard Soler

dista, *El Periódico*; **Laia Mestres**, analista, Fundació CIDOB; **Francesc Morata**, professor Jean Monnet i director de l'IUEE; **Mihal Natorski**, professor associat de Relacions Internacionals, Universitat Autònoma de Barcelona; **Volodymyr Nikitin**, director, International Centre for Policy Studies, Kíev; **Andreu Olesti**, professor de Dret Internacional Públic, Universitat de Barcelona; **Xavier Padilla**, director de Desenvolupament i Suport a les Empreses, Abertis Telecom; **Josep Piqué**, exministre d'Afers Exteriors i d'Indústria; **Ivan Poltavets**, economista, Centre d'Anàlisi "BEST", Kíev; **Josep Ribera**, director, Fundació CIDOB; **Julio Rico Badosa**, director general de WBTC GROUP Spain; **Miquel Roca Junyent**, advocat i ponent de la Constitució espanyola; **Cesáreo Rodríguez-Aguilera de Prat**, professor de Ciència Política, Universitat de Barcelona; **Eduard Sagarra**, advocat i professor, ESADE; **Anatoliy Scherba**, ambaixador d'Ucraïna a Espanya; **Jacinto Seguí**, director general d'Autoterminal; **Francesc Serra**, professor de Relacions Internacionals, Universitat Autònoma de Barcelona; **Narcís Serra**, president, Fundació CIDOB; **Olga Shumylo**, cap del Programa d'Integració Europea i Afers Exteriors, International Centre for Policy Studies (ICPS), Kíev; **Eduard Soler**, coordinador del Programa Mediterrània, Fundació CIDOB; **Iryna Sushko**, investigadora, Centre for Peace, Conversion and Foreign Policy of Ukraine (CPCFPU), Kíev; **Oleksandr Sushko**, director adjunt, Centre for Peace, Conversion and Foreign Policy of Ukraine (CPCFPU), Kíev; **Anna Terrón**, secretària per a la Unió Europea de la Generalitat de Catalunya; **Jordi Vaquer**, coordinador del Programa Europa, Fundació CIDOB; **Pere Vilanova**, professor de Ciència Política, Universitat de Barcelona. **Valentin Yakushik**, professor de Ciència Política, Universitat Nacional de Kyiv-Mohyla Academy; **Olena Zerkal**, directora del Departament d'Aproximació Legal, Ministeri de Justícia d'Ucraïna.

Col·laboren

l'International Center for Policy Studies (Kíev, Ucraïna) i Fundació Friedrich Ebert.

3 i 4 de desembre. Fundació CIDOB

CONFERÈNCIES I TALLERS DE DEBAT

L'IMPASSE DE XIPRE EN LES NEGOCIACIONS ENTRE LA UE I TURQUIA

El professor Stelios Stavridis analitza l'impacte de l'ocupació turca del nord de Xipre en les relacions entre Turquia i la Unió Europea, i el contextualitza en el marc més ampli del procés de reformes necessàries per a l'adhesió turca. Es debat també sobre el moment actual del conflicte xipriota i les seves perspectives de resolució, i es qüestiona la visió que en donen majoritàriament els mitjans de comunicació espanyols.

Coordinació

Jordi Vaquer, Fundació CIDOB.

Participants

Stelios Stavridis, responsable de la Unitat d'Estudis Euromediterranis i d'Orient Mitjà de l'Institut de Relacions Internacionals (IDOS), Atenes, Grècia, ponent; **Andreas Kyriacou**, professor d'Economia Aplicada de la Universitat de Girona, comentarista.

Col·labora

Programa Mediterrània de la Fundació CIDOB.

8 de maig. Fundació CIDOB

• BALANÇ DE LA PRESIDÈNCIA ALEMANYA DE LA UNIÓ EUROPEA

Pocs dies després de la crucial Cimera de Brussel·les, en què els estats de la Unió Europea van arribar a un acord per desbloquejar la reforma dels tractats de la Unió Europea, aquesta sessió analitza no solament l'acord obtingut, sinó també tot el recorregut de la Presidència alemanya de la UE per aconseguir-lo. El professor Zielonka, polonès, analitza el paper del Govern del seu país, i dedica també bona part del temps a descriure el nou model d'integració cap al qual sembla encaminar-se la Unió Europea, un escenari de noves ampliacions i de geometries variables cada cop més freqüents.

Coordinació

Jordi Vaquer, Fundació CIDOB.

Participants

Jan Zielonka, catedràtic de Política Europea de la Oxford University, ponent; **Anna Terrón**, secretària per a la Unió Europea, comentarista.

12 de juliol. Fundació CIDOB

- **ESMORZAR EUROPEU: LA UNIÓ EUROPEA DAVANT LA SITUACIÓ DE KOSOVO**

Gerald Knaus, expert analista de la realitat dels Balcans Occidentals i de tot el sud-est europeu, fa un repàs de la situació de Kosovo des d'un coneixement profund de les realitats sobre el terreny. Així, el conflicte de Kosovo es posa en relació no només amb la geopolítica internacional, sinó també amb les aspiracions i problemàtiques concretes de la ciutadania kosovar, així com amb els processos de consolidació democràtica a Sèrbia i a Bòsnia i Hercegovina. Aquest esmorzar europeu debat també les alternatives de la política de la Unió Europea a tota la regió.

Coordinació

Jordi Vaquer, Fundació CIDOB

Participant

Gerald Knaus, president de l'European Stability Initiative (Berlín-Istanbul-Pristina).

Col·labora

Consell Català del Moviment Europeu.

19 de novembre. Fundació CIDOB

- **ELS AFERS DE JUSTÍCIA I INTERIOR AL TRACTAT DE LISBOA**

El professor Jörg Monar fa una anàlisi detallada de les novetats que presenta el Tractat de Lisboa pel que fa als afers de Justícia i Interior. Aquestes novetats suposen avenços molt importants, com, per exemple, un paper molt ampliat per al Tribunal de Justícia i per al Parlament Europeu, però consagren, en especial a partir de les excepcions necessàries per tal que tots els estats aproessin el Tractat, un règim desigual i amb geometries variables que podrien acabar debilitant alguns dels aspectes més nous del Tractat. La sessió tracta en profunditat el avantatges i inconvenients del nou tractat amb un dels millors especialistes europeus en la matèria.

Coordinació

Jordi Vaquer, Fundació CIDOB i **Esther Barbé**, IUEE.

Participant

Jörg Monar, Universit  de Strasbourg i Col·legi d'Europa.

Col·labora

Observatori de Política Exterior Europea de l'Institut Universitari d'Estudis Europeus i Comissió Europea.

11 de desembre. Fundació CIDOB

L'impasse de Xipre en les negociacions entre la UE i Turquia

Balanç de la presidència alemanya de la Unió Europea
Anna Terrón, Jan Zielonka i Jordi Vaquer

Esmorzar europeu: La Unió Europea davant la situació de Kosovo
Gerald Knaus

FÒRUMS BILATERALS

• FÒRUM ESPANYA-FRANÇA

El Fòrum de Diàleg Espanya-França ha arribat al seu segon any amb una reunió amb representants de la societat civil provinents d'àmbits molt diversos (empresa, acadèmia, política, arts, periodisme, etc.). Aquest any el Fòrum ha apostat per focalitzar la seva atenció en tres temes: les interconnexions transfrontereres en matèria de transports (ferrocarril, carreteres) i d'energia (electricitat, gas); la cultura i la comunicació, amb un treball important per tal de permetre el naixement d'una televisió cultural espanyola vinculada a la franco-alemanya ARTE; i la recerca i la cooperació universitària, àmbits en els quals el Fòrum bilateral s'ha consolidat.

Presidència

Narcís Serra, Fundació CIDOB, i **Henri Proglio**, Veolia Environnement.

Coordinació

Jordi Vaquer, Fundació CIDOB, i **Denis Lépée**, Veolia Environnement.

Participants espanyols

Fernando Albericio, director general, Parc Científic de Barcelona; **Salvador Alemany**, conseller delegat d'Abertis Infraestructuras; **Juan Luís Cebrían**, conseller delegat del Grupo PRISA; **Andreu Claret**, director de Comunicació i de Relacions Exteriors, AGBAR; **Lluís Foix**, analista, La Vanguardia; **Antonio García Ferrer**, vicepresident, ACS; **Ignacio Gil Lázaro**, diputat, president del Grup d'Amistat amb França; **Cayetano López**, director general adjunt i director del Departament d'Energia de CIE-MAT; **Jordi Mercader**, president, AGBAR; **Carlos Javier Moreira**, Universidad Carlos III; **Alberto Navarro**, secretari d'Estat per a la Unió Europea; **Fernando Nogales**, subdirector general d'Europa Occidental, Ministeri d'Afers Exteriors i de Cooperació; **Antonio Oporto**, president executiu d'ALSTOM Espanya; **Marcelino Oreja**, president, FCC Construcción SA; **Andrés Ortega**, editorialista, *El País*; **José María Pons**, director general d'Europa i Amèrica del Nord, MAEC; **Eduard Sagarra**, advocat i professor d'ESADE; **Narcís**

Serra, president, Fundació CIDOB; **Jorge Toledo**, director del Gabinet del Secretari d'Estat per a la Unió Europea; **Fernando Vallespín**, president, Centro de Investigaciones Sociológicas; **Anna Veiga**, directora, Banc de Línies Cel·lulars del Centre de Medicina Regenerativa de Barcelona; **José Vidal Beneyto**, director, Collège des Hautes Études Européennes "Miguel Servet"; **Francisco Villar**, ambaixador d'Espanya a França.

Participants francesos

Anne Baldassari, directora, Musée Picasso de París; **Françoise Barre-Sinoussi**, directora, Unitat de Biologia dels Retrovirus a l'Institut Pasteur; **Micheline Bossaert**, directora d'Afers Internacionals del grup SUEZ; **Yves Cabana**, conseller del president de Veolia i director de Desenvolupament Sostenible; **Jean-Louis Chauzy**, president del Conseil Economique et Social Régional Midi-Pyrénées; **Cécile Chicoye**, responsable de missió a la Prefectura de Midi-Pyrénées; **François Chollet**, director del Laboratori de neuroimatgeria funcional a la Facultat de Medicina de la Universitat "Paul Sabatier" de Toulouse, adjunt a l'alcalde de Toulouse; **Pierre Clavel**, director internacional, Gaz de France; **Claude Cohen Tannoudji**, premi Nobel de Física, membre de l'Académie des Sciences; **Jean-Dominique Comolli**, conseller delegat, Altadis; **François Cornut-Gentille**, diputat, alcalde de Saint Dizier; **Hubert Cottereau**, Ministeri d'Afers Exteriors; **Hélène Darroze**, restauradora; **Jean-François Deheq**, conseller delegat de Sanofi-Aventis; **Bruno Delaye**, ambaixador de França a Espanya; **Philippe Douste-Blazy**, exministre, conseller del president de la República; **Christian Frémont**, director del Gabinet del Ministre d'Estat, Ministre d'Ecologia i del Desenvolupament i la Planificació Territorial Sostenibles; **Claudie Haigneré**, exministra d'Afers Europeus i de Recerca, metgessa i cosmonauta; **Thierry Jacquillat**, president de Paris Ile de France, capital econòmica; **Jean-Pierre Jouyet**, secretari d'Estat per als Afers Europeus; **Thomas Lambert**, conseller tècnic; **Denis Lépée**, chargé de mission amb el president de Véolia; **Dominique Perrault**, arquitecte; **Henri Proglio**, conseller delegat de

Fòrum Espanya-França

Véolia Environnement; **Bernard Ramanatsoa**, director general del grup HEC; **Jacques Roux**, Elior; **Robert Zolade**, president d'Elior.

4 d'octubre. Quai d'Orsay, París

• VIII FÒRUM ESPANYA-ITÀLIA

El Fòrum Espanya-Itàlia reuneix, alternativament en cada país i des del 1999, un centenar de representants de la societat civil. Enguany el context bilateral ha estat especialment favorable i el Fòrum ha fet un treball en profunditat per tal d'elaborar documents de reflexió de cara a la cimera bilateral que van celebrar els governs espanyol i italià a Nàpols el 5 de desembre.

Presidència

Narcís Serra, Fundació CIDOB, i **Enrico Letta**, AREL.

Coordinació

Jordi Vaquer, Fundació CIDOB, i **Daniela Gini**, AREL.

Participants espanyols

Miguel Ángel Moratinos, ministre d'Afers Exteriors i de Cooperació; **Joan Clos**, ministre d'Indústria, Turisme i Comerç; **Salvador Alemany**, conseller delegat, Abertis Infraestructuras; **Miguel Antoñanzas**, conseller delegat d'Enel-Viesgo; **Joaquín Arango**, ca-

tedràtic de Sociologia, Universidad Complutense de Madrid; **Miquel Argimon**, Secretaria per a la Unió Europea, Generalitat de Catalunya; **Antoni Basolas**, director d'Estratègia i Desenvolupament, Gas Natural; **Alessandro Benuzzi**, president de Pride Information Communication Technology S.A.; **Carles Campuzano**, diputat de Convergència i Unió; **Narcís de Carreras**, director de Projectes Internacionals, Gas Natural; **Antón Costas**, catedràtic d'Economia Política, Universitat de Barcelona; **Jorge Dezcallar** de Mazarredo, secretari general, International Advisory Board, Repsol YPF; **Rafael Dezcallar**, director general de Política Exterior, Ministeri d'Afers Exteriors i de Cooperació; **Antonio Fernández-Galiano**, conseller delegat, Unitat Editorial; **José María Fernández López de Turiso**, encarregat de Negocis ad interim, Ambaixada d'Espanya a Itàlia; **Jesús Figueroa**, director adjunt a la Direcció General de Coordinació, Desenvolupament del Negoci i Sinergies, Telefónica; **Joan Fuster**, professor d'Història Contemporània, Universitat Oberta de Catalunya; **Emiliano García-Page**, alcalde de Toledo; **Ángel Luís González**, director general del Gruppo Peralisi; **Carlos Kinder**, CEO, GTD Enginyeria de Sistemes i de Software; **Fernando Lamata**, vicepresident primer de la Junta de Castilla-La Mancha; **Julio Linares**, director gene-

ral de Coordinació, Desenvolupament del Negoci i Sinergies, Telefónica; **Rodolfo Martín Villa**, president, Fundación ENDESA; **Ernesto Martínez Ataz**, rector, Universidad de Castilla-La Mancha; **Iñigo Méndez de Vigo**, diputat europeu del Partit Popular; **Martín Molina**, cap de Gabinet del President de Caja Castilla la Mancha; **Francesc Morata**, director, professor Jean Monnet, Institut Universitari d'Estudis Europeus, Universitat Autònoma de Barcelona; **Fernando Nogales**, subdirector general d'Europa Occidental, Ministeri d'Afers Exteriors i de Cooperació; **Aldo Olcese Santona**, president de la Secció de Ciències Empresarials i Financeres de la Real Academia de Ciencias Económicas i Financieras; **Jesús Olmos**, director general per a Europa, ENDESA; **José María Palencia**, conseller delegat, Aldeasa; **Juan Enrique Pérez**, BBVA; **Ramón Pérez-Maura**, adjunt al director, ABC; **José María Pons**, director general de Política Exterior per a Europa i Amèrica del Nord; **Mauro Prodi**, conseller delegat de Sogefi Filtration S.A.; **Àngel Ramírez**, president, GTD Ingeniería de Sistemas i de Software; **Imma Riera**, directora, Corporate Finance PricewaterhouseCoopers; **Carlos Robles**, president del Consell Assessor de l'Instituto Cánovas del Castillo, Fundación "FAES"; **Álvaro Rodríguez**, president emèrit del Tribunal Constitucional; **Joaquín Rodríguez**, director de Gestió de l'Energia, ENDESA Europa; **Narcís Serra**, president, Fundació CIDOB; **Anna Terrón**, secretària per a la Unió Europea, Generalitat de Catalunya; **Darío Valcárcel**, director, Revista Política Exterior; **Raniero Vanni d'Archirafi**, president, Rcs Iberica; **Evelio Verdura**, advocat, catedràtic de Dret Mercantil; **Xavier Vidal-Folch**, director adjunt, El País; **Rafael Villaseca**, conseller delegat, Gas Natural.

Participants italians

Massimo D'Alema, ministre d'Afers Exteriors; **Pierluigi Bersani**, ministre de Desenvolupament Econòmic; **Vito Angelo Argento**, administrador, Ecotas; **Giancarlo Battista**, president, Fincantieri Holding B.V.; **Giovanni Belluzzi**, Partner Studio Belluzzi e Associati; **Marco Bongiovanni**, professor, Università degli studi di

Modena e Reggio Emilia; **Piero Bondesan**, president, Fiat Ibérica; **Giuseppe Bono**, conseller delegat de Fincantieri; **Marco Branda**, director, Medea Development; **Sergio Busetto**, vicedirector general pels Països d'Europa, Ministeri d'Afers Exteriors; **Maurizio Buselli**, conseller d'Administració de Merloni TermoSanitarios SA; **Lucio Caracciolo**, director de Limes; **Antonio Caroppo**, conseller delegat de SIELTE; **Giuseppe Cerroni**, director general de Comunicació i Afers Institucionals d'Autogrill; **Pasquale Chiappetta**, director de Relacions Institucionals de RCS Group; **Giuseppe Ciccarelli**, director executiu, Medea Development; **Gianluca Comin**, director de Relacions Exteriors, ENEL; **Luigi Consiglio**, senior partner GEA; **Fulvio Conti**, conseller delegat d'ENEL; **Marta Dassù**, directora d'Aspen Institute, Itàlia; **Daniele De Giovanni**, cap de l'Oficina del president del Consell de Ministres; **Paolo Garimberti**, director de Relacions Internacionals de La Repubblica; **Paolo Giaretta**, senador de la República; **Simonetta Giordani**, responsable de Relacions Institucionals d'Autostrade; **Fabio Gobbo**, subsecretari d'Estat a la Presidència del Consell; **Franco A. Grassini**, president de Marche Capital; **Piero Gnudi**, president d'ENEL; **Alfonso Iozzo**, president de la Cassa Depositi e Prestiti; **Enrico Letta**, subsecretari d'Estat a la Presidència del Consell; **Francesco Merloni**, president de MTS Group; **Stefano Micossi**, director general d'Assonime; **Ignazio Moncada**, president de FATA; **Ferdinando Nelli Feroci**, cap de Gabinet del Ministre d'Afers Exteriors; **Gennaro Pieralisi**, president del Gruppo Pieralisi; **Marco Silvio Pizzi**, president de la Camera di Commercio e Industria italiana per la Spagna; **Beniamino Quintieri**, comissari general Expo Shanghai 2010, Ministeri d'Afers Exteriors; **Enzo Raisi**, diputat membre de la Comissió Parlamentària de cooperació bilateral; **Gianluca Rana**, conseller delegat del Pastificio Rana i president de l'Associació d'Industrials de Verona; **Massimo Romagnoli**, diputat membre de la Comissió Parlamentària de cooperació bilateral; **Maria Teresa Salvemini Ristuccia**, consellera

VIII Fòrum Espanya-Itàlia
 Enrico Letta, Joan Clos, Pierluigi Bersani i Narcís Serra

VIII Fòrum Espanya-Itàlia
 Enrico Letta, Miguel Àngel Moratinos, Massimo D'Alema i Narcís Serra

d'Administració d'ENEA - Ente per le nuove tecnologie e l'energia; **Stefano Sannino**, conseller diplomàtic del President del Consell de Ministres; **Giuliano Tagliavini**, Managing Partner, Tagliavini & Partners; **Antonio Taverna**, consultor d'Administració i Finances, Studio Taverna; **Pasquale Terracciano**, ambaixador d'Itàlia a Espanya; **Dario Velo**, president del Centro di Studi sul Federalismo; **Giuseppe Veredice**, conseller delegat de Telespazio; **Giuseppe Zadra**, director general d'ABI; **Giorgio Zappa**, director general de Finmeccanica.

19 d'octubre. Toledo, Universidad de Castilla-La Mancha

PARTICIPACIONES EXTERNES

- **PONÈNCIA: "QUÈ EN QUEDA DE L'APROXIMACIÓ GLOBAL D'ESPANYA AL MAGRIB?" AL SEMINARI "EL PARTENARIAT EUROMEDITERRANI: PERSPECTIVES DELS PAÏSOS COMUNITARIS MEDITERRANIS"** Institute of International Economic Relations (Atenes), Fundació d'Estudis Mediterranis i Universitat de Creta. Rethimnon (Creta, Grècia). **25 al 27 d'octubre. Creta, Grècia**